

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МЕХАНІКИ ТА АВТОМАТИКИ АПВ НААН
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЗБІРНИК
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ**

*XI Міжнародної науково-технічної конференції з нагоди
117-ї річниці від дня народження
доктора технічних наук, професора,
віцепрезидента УАСГН
КРАМАРОВА
Володимира Савовича
(1906-1987)*

«КРАМАРОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

*22-23 лютого 2024 року
м. Київ*

УДК 631.17+62-52-631.3

Збірник тез доповідей XI Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» з нагоди 117-ї річниці від дня народження доктора технічних наук, професора, віцепрезидента УАСГН Крамарова Володимира Савовича (1906-1987) 22-23 лют. 2024 р., м. Київ / МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2024. 505 с.

Proceedings of the XI International Scientific and Technical Conference dedicated to the 117th anniversary of the birth of Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice President of the UAAS Kramarov Volodymyr Savovych (1906–1987), February 22–23, 2024, Kyiv / MES of Ukraine, National University of Life And Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv: Publishing center of NULES of Ukraine, 2024. 505 p.

В збірнику представлені тези доповідей науково-педагогічних працівників, наукових співробітників, аспірантів та студентів НУБіП України, провідних вітчизняних і закордонних вищих навчальних закладів та наукових установ, в яких розглядаються завершені етапи розробок.

The Proceedings presents abstracts of reports of scientific and pedagogical workers, research staff, graduate students and students of the NULES of Ukraine, leading domestic and foreign higher educational institutions and scientific institutions, in which completed stages of development are considered.

УДК 658.27:339.13:631.12

ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В. В. КОНДРАТЮК аспірант,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
E-mail: djurin@ukr.net

Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах значною мірою визначається широким використанням у виробництві вітчизняних і світових досягнень науково-технічного прогресу, стратегічна роль в якому належить інноваційно-інвестиційній діяльності. Сутність інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки полягає у розробці і впровадженні в аграрне виробництво прогресивних методів ведення господарства, в основі яких лежать методи ефективного виробництва продукції, застосуванні нового покоління техніки, використанні нової кадрової політики з врахуванням накопиченого наукового та інноваційного потенціалу.

Результатом впровадження інвестицій є збільшення обсягів реалізації продукції, зниження її собівартості, продукції, зростання капіталооснащеності виробництва та продуктивності праці, підвищення рентабельності роботи й інших виробничо-фінансових показників діяльності сільськогосподарських підприємств та соціально-економічного розвитку сільських територій. На сьогодні саме інвестиційна діяльність є фундаментом стабільного й ефективного економічного зростання як окремо взятої галузі, так і країни загалом. Все це робить обрану тему актуальною для дослідження.

Характер інвестиційного розвитку сільського господарства України тривалий час визначають не внутрішні, а зовнішні чинники, які й зумовлюють нестабільність. Через це динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство теж нестала. Середньорічна частка власних джерел фінансування капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств за 2018–2022 рр. складала близько 90,0%, а кредитів банків – 9,0-9,5%. На бюджетне фінансування й іноземні джерела у цей час припало лише 0,3%. Фондові й інші фінансові джерела були взагалі відсутні. Брак залучених джерел фінансування інвестицій стримує розвиток сільського господарства і економіки загалом.

Негативною особливістю інвестиційного процесу в національному сільському господарстві в умовах його нестабільності й обмеженості джерел фінансування стало зменшення участі в ньому малого агробізнесу. І навпаки, відповідна частка великих й середніх сільськогосподарських підприємств зростає. Зниження рівня інвестиційної активності малих підприємств у сільському господарстві було зумовлено погіршенням умов їх економічної діяльності, скороченням обсягів державної підтримки, зменшенням власних і залучених джерел фінансування інвестицій. Переважну частину виробленої продукції малі підприємства реалізують ринковим посередникам за порівняно

нижчими цінами. У них вищі ризики втрати продукції й майна внаслідок рейдерських захоплень, менші можливості кредитування й отримання державної підтримки.

Підтримка і стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів малого агробізнесу в умовах нестабільності має бути одним з найважливіших завдань сільськогосподарської політики держави. Така підтримка особливо важлива під час війни. Її слід здійснювати шляхом часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, особливо для малих агровиробників, кредитної підтримки інвестиційних проектів малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників у розмірі 50–70% кредитної ставки уповноваженого комерційного банку та через інші економічні й фінансові механізми та організаційні заходи.

Динаміка структури фінансового результату діяльності сільськогосподарських підприємств різних розмірів за 2010–2022 рр. відображає протиріччя між змінами частки великих господарств у загальних обсягах капітальних інвестицій і зменшенням їх частки у фінансовому результаті. Так, якщо частка великих підприємств у загальних капітальних інвестиціях по сільському господарству за цей період зросла, то фінансового результату, навпаки, суттєво зменшилася.

По середніх і малих, особливо мікропідприємствах, в аналізованому періоді спостерігається протилежна за характером тенденція змін зазначених показників. По них частка капітальних інвестицій зменшується, а по фінансового результату, навпаки, зростає. Тобто, порівняно з великим агробізнесом малий реалізовує інвестиційні проекти з порівняно коротшими строками окупності. Вірогідними причинами, які породжують подібні нетипові структурні зрушення в інвестиціях і фінансових результатах великих агроформувань, можуть бути приховування доходів, спрямування їх потенційних вигод у посередницькі структури, зменшення прибутків або і збитковість державних корпорацій, реалізація великих інвестиційних проектів з тривалими строками окупності тощо.

Досягнення сталого інвестиційного розвитку потребує подолання чинників, що продукують нестабільність, та здійснення комплексу інвестиційно спрямованих заходів державного значення на основі дієвої аграрної політики. Проте нинішній стан реалізації такої політики в Україні більше вказує на її відсутність, ніж наявність. Практика формування сільськогосподарської політики розвинених країн показує, що її доцільно здійснювати не лише шляхом використання коштів бюджету, а й інших економічних та організаційних механізмів. При існуючих економічних відносинах лівова частка чистих доходів від реалізації сільськогосподарської продукції сільськогосподарських виробників через ціновий механізм перетікає в посередницькі структури, зокрема експортоорієнтовані транснаціональні компанії, що звужує можливості формувати джерела фінансування інвестицій. У цих умовах агровиробники намагаються досягати окупності витрат шляхом збереження порівняно низьких рівнів оплати праці працівників і ставок

орендної плати за використовувані земельні ділянки громадян, які й несуть основний тягар викривлених економічних відносин.

Інвестиційну діяльність також будуть стримувати низький внутрішній попит і труднощі з експортом, різке подорожчання ресурсів, політична нестабільність, чергові вибори, корупція, недостатні обсяги державної підтримки товаровиробників, високі кредитні ставки та інші чинники. В умовах функціонування повного ринку земель частина інвестиційних ресурсів агробізнесу буде відволікатися на придбання земельних ділянок. Залишатимуться ризики інвестування, недостатні механізми захисту капіталу і вплив великого агробізнесу на прийняття рішень щодо використання бюджетних коштів. Можлива непрозорість розподілу коштів бюджету стримуватиме інвестиційну підтримку малого та середнього агробізнесу. На період нестабільності не слід розраховувати також на значне залучення у сільське господарство іноземних інвестицій та ресурсів фондових ринків.

Висновки. Характер інвестиційного розвитку сільського господарства в умовах нестабільності значною мірою буде залежати від усунення ризиків війни, створення сприятливого інвестиційного клімату для приватних інвестицій, запровадження відповідальних інвестицій з дотриманням принципів інклюзивності у підходах до збалансування економічних взаємовідносин між учасниками інвестиційних проєктів та на основі показників ефективності капіталу.

Список використаних джерел

1. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 9–18.
2. Кісіль М. І. Макроекономічний інвестиційний процес у сільському господарстві України. *Економіка АПК*. 2021. № 9. С. 19 – 30.
3. Zakharchuk O., Kisil M., Nechytailo V. Status and prospects of investment agricultural development in Ukraine. Transformation of economy, finance and management. Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. P. 58–74. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-220-3-3>.
4. Капітальні інвестиції (річні показники). *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Дані моніторингу ОЕСР. *Agricultural support. Producer support (PSE), % of gross farm receipts, 2000 – 2021 Source: Agricultural support estimates: Reference table* : веб-сайт. URL: <https://data.oecd.org/agrpolicy/agricultural-support.htm>.